

STRUKOVNO OBRAZOVANJE KROZ FINANCIJSKE ASPEKTE I ULAGANJA

Monika Lovrek Seničić, mag. med. techn.

Škola za medicinske sestre Vinogradska

Vinogradska ulica 29, 10 000 Zagreb

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Savska cesta 77, 10 000 Zagreb

dlovrek@gmail.com

dr. sc. Višnja Pranjić

Škola za medicinske sestre Vinogradska

Vinogradska cesta 29, 10 000 Zagreb

vpranjić70@gmail.com

Tatjana Antičević, mag. med. techn.

Škola za medicinske sestre Vinogradska

Vinogradska cesta 29, 10 000 Zagreb

tanja.anticivic@gmail.com

SAŽETAK

Rad donosi prikaz financiranja obrazovanja u Republici Hrvatskoj s posebnim naglaskom na strukovno obrazovanje i osvrtom financiranja strukovnog obrazovanja u drugim državama. Definirano je i podijeljeno strukovno obrazovanje prema trajanju nastavnih planova i programa za pojedine programe obrazovanja, opisana mogućnost vertikalnog nastavka obrazovanja za učenike koji su završili strukovno obrazovanje, te opisan način na koji se danas decentralizirano financira obrazovanje. Strukovno obrazovanje je ulaskom u Europsku uniju dobilo mogućnost financiranja iz europskih fondova, a neki od projekata koji omogućavaju financiranje stručnih usavršavanja stručnih nastavnika, nabavljanje potrebnih materijala i opremanje obrazovno-odgojnih ustanova te kapitalna ulaganja u školsku infrastrukturu spomenuti su u ovom radu.

Ključne riječi: projekti, učenici, ulaganje

UVOD

Obavezno obrazovanje u Hrvatskoj započinje predškolskim odgojem i obrazovanjem, poslije kojeg slijedi osnovno obrazovanje. Nakon završetka osnovnog

obrazovanja od osam razreda u Republici Hrvatskoj, učenici mogu nastaviti srednje obrazovanje, upisom u srednju školu. Nastavak obrazovanja u srednjim školama nije obavezan, a ovisno o nastavnom planu

M. Lovrek Seničić, V. Pranjić, T. Antičević, *Strukovno obrazovanje kroz financijske aspekte i ulaganja*

i programu dijeli se na strukovne, gimnazijske i umjetničke škole. Nastavni plan i program u trajanju od četiri godine izvode gimnazije i umjetničke škole. U strukovnim školama nastavni plan i program može trajati od jedne do četiri godine, uz iznimku školi za medicinske sestre koje traju pet godina. Završetkom strukovnih škola učenik stječe „kvalifikaciju određene razine, obujma, profila i kvalitete koja se dokazuje javnom ispravom čiji sadržaj i oblik propisuje ministar nadležan za obrazovanje“ (Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih [ASOO], 2020). Za daljnji nastavak visoke naobrazbe svima je omogućeno polaganje ispita državne mature (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja [NCVVO], 2016). Visoka naobrazba nastavlja se na stručnom studiju, nakon kojeg slijedi specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij, zatim diplomski sveučilišni studij te poslijediplomski specijalistički studij i poslijediplomski sveučilišni studij (Kiss, 2002). Osim toga, dostupno je i cjeloživotno učenje, odnosno obrazovanje odraslih. Ono obuhvaća razne mogućnosti. Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih uglavnom je organizirano kao kratki program usavršavanja ili prekvalificiranja te širokog spektra tečajeva kojima je cilj steći jednostavne ili složene vještine, a organizirano je i kao cjelovito formalno

obrazovanje i osposobljavanje u vidu srednjoškolskog (ASOO, 2013). Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine planirano je povezivanje strukovnih škola s gospodarstvom i tržištem rada (Narodne novine [NN], 13/2021).

STRUKOVNO OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Strukovno je obrazovanje definirano u Zakonu o strukovnom obrazovanju (NN 30/09) kao „proces stjecanja kompetencija (znanja, vještina i kompetencija u užem smislu), kojeg su rezultati vrednovani i potvrđeni u postupku koji provode ustanove za strukovno obrazovanje“. Europski centar za razvoj strukovnog obrazovanja (Cedepof, 2020) definira strukovno obrazovanje na sljedeći način: „Strukovno obrazovanje i osposobljavanje obuhvaća sve više ili manje organizirane ili strukturirane aktivnosti koje imaju za cilj pružiti ljudima znanja, vještine i kompetencije potrebne za obavljati posao ili skup poslova, neovisno o tome vode li do formalne kvalifikacije ili ne. Strukovno obrazovanje je neovisno o mjestu događaja, dobi ili drugim karakteristikama sudionika i prethodnoj razini kvalifikacije. Strukovno obrazovanje može biti specifično za posao ili usmjereno na širi raspon zanimanja. Može uključiti i elemente općeg

obrazovanja.“ Perin (2012: 29.) navodi da kao „jedan od ciljeva strukovnog obrazovanja polaznici trebaju steći temeljne i strukovne kompetencije za dobivanje kvalifikacija potrebnih na tržištu rada“. Nastavni plan i program u strukovnom obrazovanju koji traje od jednu ili dvije godine omogućava učenicima stjecanje niže stručne spreme. Takav oblik obrazovanja odvija se u dvadeset i tri obrazovna programa (ASOO, 2020). Brojčano, prema podacima sa stranica ASOO riječ je o oko 1000 učenika što je 0,7% ukupnog broja učenika strukovnog obrazovanja. Srednja stručna sprema stječe se završetkom trogodišnjeg obrazovanja kojeg prema podacima ASOO pohađa 49.560 učenika, što je 36,5% ukupnog broja učenika strukovnog obrazovanja i četverogodišnjeg kojeg pohađa 85.370 učenika što je 62,8% ukupnog broja učenika strukovnog obrazovanja.

Trogodišnje obrazovanje moguće je pohađati u devedeset i tri programa u industrijskim i obrtničkim školama, a četverogodišnje u osamdeset i tri programa u zdravstvenim, gospodarskim, trgovačkim, poljoprivrednim i sličnim školama (ASOO, 2020.). Učenici koji su završili četverogodišnje i petogodišnje srednjoškolsko obrazovanje nakon polaganja ispita državne mature mogu nastaviti obrazovanje na veleučilištima i

sveučilištima. U skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 64/20) za učenike koji su završili trogodišnje programe od 2014. godine omogućen je upis opcionalnog prijelaznog programa u trajanju od jedne ili dvije godine čime se učenicima, nakon uspješnog završetka, omogućava pravo pristupa ispitima državne mature što će im osigurati prohodnost prema visokom obrazovanju. Strukovne škole podijeljene su na tehničke, industrijske, obrtničke i ostale. 290 strukovnih škola obuhvaća 135.930 učenika (ASOO, 2020). Strukovne škole podijeljene su unutar četrnaest obrazovnih sektora. Svrha obrazovnih sektora povezivanje je obrazovanja s tržištem rada. Učenici koji se odlučuju za strukovno obrazovanje u njega ulaze s otprilike četrnaest godina Perin (2012). Strukovno obrazovanje pohađa oko 70% od ukupnog broja učenika u srednjoškolskom obrazovanju (ASOO, 2020).

Krovna ustanova za nadziranje odgojno-obrazovnih ustanova koja provode srednjoškolsko strukovno obrazovanje je Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Osim toga, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih „obavlja poslove planiranja, razvijanja, organiziranja, provedbe, praćenja i unapređivanja sustava strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih“ (ASOO, 2020). Agencija ističe u

svojoj misiji i viziji „dostupan, fleksibilan i prohodan sustav strukovnog obrazovanja, utemeljenost na kompetencijama“, a strateški ciljevi Agencije su „razviti kvalifikacije temeljene na kompetencijama i rezultatima učenja, trajno usklađivati obrazovanje s potrebama tržišta rada, izgraditi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućava cjeloživotno učenje i mobilnost, definirati uloge nastavnika u sustavu orijentiranome na rezultate učenja i uspostaviti sustav osiguranja kvalitete“ (ASOO, 2020). Uz spomenute ustanove, dionici i suradnici strukovnog obrazovanja su Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, zatim Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Agencija za odgoj i obrazovanje i Hrvatska obrtnička komora.

Ciljevi i načela odgoja i obrazovanja navedeni su i opisani u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (NN 64/20). Cilj strukovnog obrazovanja definiran je u Zakonu o strukovnom obrazovanju (NN 30/09, 24/10, 22/13).

Cilj strukovnog obrazovanja je „omogućiti polaznicima stjecanje temeljnih i strukovnih kompetencija za dobivanje kvalifikacija potrebnih tržištu rada, za daljnje obrazovanje te cjeloživotno učenje, a u funkciji osobnog razvoja te gospodarskog i općeg razvoja društva“.

FINANCIRANJE STRUKOVNOG OBRAZOVANJA

Materijalna ulaganja u obrazovni sustav Republike Hrvatske određena su i osigurana najprije državnim proračunom Republike Hrvatske, kao centralizirano financiranje, a zatim i proračunom jedinica lokalne i regionalne samouprave, odnosno sredstvima osnivača ili decentralizirano financiranje. Babić (2004) u svome radu naglašava da povećanje ulaganja u ljudski kapital, što se u njegovom radu odnosi na obrazovanje, treba biti glavni prioritet ekonomske politike kada je riječ o razvijenim zemljama. Financiranje škola obaveze su osnivača škole i države, ali ovise i o menadžerskim sposobnostima ravnatelja koji uglavnom ne prolaze nikakvo formalno obrazovanje o financijskom upravljanju školom prije preuzimanja dužnosti ravnatelja (Horne i James, 1999). Modeli financiranja materijalnih troškova razlikuju se među osnivačima škola. Tako se razlikuju osnivači koji maksimalno centraliziraju sredstva, ali i osnivači koji dostavljaju školama sva potrebna sredstva, a onda škole prema vlastitom financijskom planu dalje raspoređuju dostavljena im sredstva (Seme i Hitrec, 2014). Materijalne troškove škole uglavnom određuju prema kriteriju broja učenika, rjeđe prema veličini prostora (Tomaš, 2018). Tomaš (2018.) objašnjava da je financiranje svih troškova uređeno Zakonom o odgoju i obrazovanju u

osnovnoj i srednjoj školi, Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i godišnjim uredbama Vlade Republike Hrvatske o načinu izračuna potpore izravnanja za decentralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Neki od načina financiranja su i financiranja raznim prihodima koje škole ostvaruju obavljanjem vlastite djelatnosti (prodaja raznih radova kroz učeničke zadruge, najam dvorana i učionica), donacijama i uplatama roditelja. Neke škole imaju izvore prihoda od obavljanja stručnog rada, a dodatni izvori prihoda mogu biti izdavačka djelatnost i organizacija obrazovanja odraslih (Rebić, 2002).

Godine 2001., do kada je cijeli sustav školstva bio pod tijelima centralne državne uprave, donesen je novi Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01) te je izmijenjen i dopunjen zakon o uređenju osnovnoga i srednjeg školstva, djelomično je decentralizirano upravljanje i financiranje određenih ustanova, konkretno i škola te su osnivačka prava prenesena na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (Antić, 2002). 2001. godine decentralizirano je financiranje strukovnog obrazovanja (Cedefop, 2020). Prema nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine upravo ta regulacija odnosa, odnosno prepuštanje

odlučivanja osnivačima i nositeljima odgojno-obrazovnih djelatnosti između centraliziranog i decentraliziranog dijela sustava, u smislu prepuštanja odlučivanja neposrednim nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti je preduvjet unaprjeđenja i modernizacije sustava (NN 13/2021).

Školske ustanove čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave financiranje naknade plaća uključujući doprinose i ostala materijalna prava radnika koja su ugovorena kolektivnim ugovorom, prijevoz učenika i stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnika, školske knjižnice, IKT infrastruktura i softver alati za škole, kapitalna ulaganja (zgrade, infrastruktura), sve nabrojano je osigurano iz državnog proračuna (Cedepof, 2020). Iz proračuna lokalne i regionalne samouprave financira se oprema za školski prostor i operativno troškovi, prijevoz radnika i kapitalna ulaganja, a ako nema dovoljno sredstava za nabrojane troškove poseže se u fond za izravnavanje (Cedepof, 2020). One školske ustanove čiji je osnivač županija, ona im osigurava materijalna sredstva za prijevoz učenika, nabavu školske opreme, nastavnih sredstava i pomagala, tekuće i investicijsko održavanje, prijevoz radnika, potpore za sufinanciranje smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima i izgradnju

M. Lovrek Seničić, V. Pranjić, T. Antičević, *Strukovno obrazovanje kroz financijske aspekte i ulaganja*

školskog prostora. Petina proračuna za obrazovanje koristi se upravo za srednjoškolsko obrazovanje (Cedepof, 2020).

U odnosu na Europsku uniju i ulaganje u obrazovanje, Republika Hrvatska se nalazi negdje u prosjeku. Dok neke zemlje poput Velike Britanije ili Norveške ulažu u obrazovanje 6% svog bruto domaćeg proizvoda, a neke poput Češke, Mađarske i Italije 3-4% bruto domaćeg proizvoda, Hrvatska se nalazi negdje u sredini i ulaže 4,7% svog bruto domaćeg proizvoda (Europska komisija, 2019). BDP ili bruto domaći proizvod je ukupna vrijednost proizvoda i usluga stvorenih unutar granica jedne zemlje u jednoj godini (Nikolić, 2021). Nikolić (2021) smatra da je to važan i dobar pokazatelj razvoja i uloženog truda pojedine države u odnosu na neku svrhu, u ovom slučaju obrazovanju. Barro (2001) u svom istraživanju zaključuje da bi ulaganje u ljudski kapital, odnosno obrazovanje potaklo gospodarski rad.

Redovno strukovno obrazovanje javno je financirano i za učenike (i roditelje) je besplatno. Slično je i u Danskoj, koja također ima javno financirano strukovno obrazovanje, ali financiranju neposredno doprinose i privatni i javni poslodavci putem danskog Fonda kolektivnih poslodavaca, koji daje subvencije tvrtkama kao kompenzaciju za zapošljavanje učenika

(Hansen, 1998). Svake se godine donosi preporuka o razini obveznog doprinosa koju mora usvojiti danski parlament (Kath, 1998). Isto je i u Nizozemskoj (Romijn, 1999) te u Australiji (Burke i Noonan, 2008). U Švedskoj ne postoji jasna razlika između strukovnog i općeg obrazovanja. Svo početno strukovno osposobljavanje pruža se u sustavu višeg srednjeg obrazovanja i više od 99 posto financira se javnim novcem (Andersson, 2000). Strukovno obrazovanje u Nigeriji financirale organizacije poput Ujedinjenih, UNICEF i Ford fundacija. Kada su te organizacije prestale financirati program strukovnog obrazovanja preuzela ga je lokalna, državna i savezna vlada Nigerije (Amadi i Johnwest, 2016). Osim proračunskih izdvajanja od strane Vlade, tu su i studentske školarine, naknade/donacije, alumni udruge i slično (Amadi i Johnwest, 2016) Drucker (2001) smatra da je najskuplje kapitalno ulaganje upravo obrazovanje. Centeno i Sarmento (2001) navode da je strukovno obrazovanje u Portugalu snažno ovisilo o potpori Europskog socijalnog fonda, a u programu razvoja navodi da treba raditi na povećanju privatnog doprinosa financiranju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Pitkanen (1999) opisuje studije koje otkrivaju da se sustav financiranja strukovnog obrazovanja u Finskoj nekoliko puta mijenjao tijekom 1980-ih i 1990-ih.

Posljednjih godina opći je naglasak pomaknut na delegiranje odgovornosti za financiranje strukovnog obrazovanja na lokalne i regionalne razine. Predloženo je nekoliko opcija financiranja za budućnost, uključujući ukidanje ciljanih općinskih subvencija u korist općih subvencija i uvođenje financiranja temeljenog na učinku. Prema Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016. - 2020. u Republici Hrvatskoj kojeg je donijelo tadašnje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2016) strukovni su programi skupi zbog zahtjeva za određenim standardom opremljenosti. Isto ističu Fetsi i Prina (2009) koji dodatno naglašavaju da se zbog malog broja učenika u nekim programima koji kao i ostali zahtijevaju financiranje opreme, infrastrukture i ljudskog kapitala, sustav strukovnog obrazovanja ima veće jedinične troškove od ostalih odgojno-obrazovnih ustanova. Perin (2013) upozorava da škole više brinu o ulaganju u infrastrukturu, školsku opremu i materijalne uvjete, a premalo o uspjehu i izvrsnosti učenika, o čemu na kraju ovisi fleksibilnost učenika na tržištu rada i nastavak njihova obrazovanja i usavršavanja. Atkinson (1999) smatra da je jedan od uzroka uočenog problema nedovoljnog rasta u nacionalnom gospodarstvu Velike Britanije kvaliteta i/ili kvantiteta pružanja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

FINANCIRANJE STRUKOVNOG OBRAZOVANJA KROZ PROJEKTE

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju otvorila se mogućnost financiranja obrazovanja kroz fondove Europske unije. Od projekata koji su vezani uz kapitalnu izgradnju školskih prostora i materijalna opremanja škola, do edukacija nastavnika i stručnih praksi za učenike te projekti razmjene mladih kroz koje se neformalnim i informalnim obrazovanjem stječu nove kompetencije, važne ne samo za struku, već i za poduzetništvo, civilno građanstvo, učenje jezika i ostalih kompetencija vezanih uz politike Europske unije.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih provodi i pruža podršku strukovnim školama kroz razne takve projekte. Za proračunsko razdoblje Europskog socijalnog fonda 2014. -2020. u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali provedeno je pet projekata: „Promocija cjeloživotnog učenja“, „Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta“, „Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre“, „Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja“ i „Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih“. Projekti su imali općenite ciljeve poput modernizacije strukovnog obrazovanja, razvoja

M. Lovrek Seničić, V. Pranjić, T. Antičević, *Strukovno obrazovanje kroz financijske aspekte i ulaganja*

obrazovanja odraslih i povezivanje s tržištem rada (ASOO, 2020), ali i niz specifičnih ciljeva povezanih s modernizacijom strukovnog obrazovanja.

U sklopu IV. komponente Instrumenta pretpristupne pomoći, Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala 2008. – 2013. provedeno je deset projekata ukupne vrijednosti 21.395.775 eura. Ciljevi projekta bili su „osigurati unaprjeđenje SOO-a, razvoj kvalifikacija u skladu s potrebama gospodarstva te povećanje zapošljivosti hrvatskih građana (ASOO, 2020).“

Projekt „Razvoj IKT web programskog rješenja za priznavanje inozemnih srednjoškolskih strukovnih kvalifikacija te pružanje usluga izobrazbe s ciljem jačanja administrativnih kapaciteta Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih“ ili skraćeno PIKASO, Ukupna vrijednost projekta iznosi 32.641,58 eura, provodio se 2016. godine (ASOO, 2020).

Projekt „Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja“ sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda, provodio se u razdoblju od studenoga 2017. godine do rujna 2023. godine, ukupne vrijednosti u iznosu od 133.314.319,65 kn. Projektom se potiče „razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koje je privlačno, inovativno, relevantno, povezano s tržištem rada te koje će omogućiti

polaznicima stjecanje kompetencija za osobni i profesionalni razvoj“ (ASOO, 2020). U okviru Programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027. (ESF+), provodi se projekt „Daljnja provedba kurikularne reforme strukovnog obrazovanja“ sufinanciran je Europskog socijalnog fonda, vrijednost projekta iznosi ukupno 16.999.466,64 EUR, a provodit će se do prosinca 2029. godine. Nositelj oba projekta je Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

Projekt „Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre“ sufinanciran je iz Europskog socijalnog fonda, vrijednost ovog projekta iznosi ukupno 40.919.987,84 kn. Cilj projekta je „promocija važnosti učeničkih kompetencija i strukovnih zanimanja kroz unapređenje postojećeg sustava strukovnih natjecanja i jačanje kompetencija djelatnika škola i učenika kroz sudjelovanje u moderniziranom sustavu natjecanja i smotri na nacionalnoj i međunarodnoj razini“ (ASOO, 2020).

Projekt „Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta“ sufinanciran je iz Europskog socijalnog fonda, vrijednost ovog projekta iznosi ukupno 11.828.218,80 kn. Ciljevi projekta su: „omogućiti značajan pomak i razvoj inovativnog, otvorenog i fleksibilnog sustava stručnog usavršavanja strukovnih

nastavnika utemeljenog na istraženim potrebama, relevantnim sadržajima, modernim metodama izvođenja, suvremenim IT alatima i rješenjima, sa širokom mrežom stručnjaka, a strukovnim nastavnicima kao ciljnoj skupini će se osigurati bolja podrška i kvalitetnije mogućnosti za jačanje nastavničkih kompetencija i tako podići kvaliteta poučavanja i učeničkih postignuća te kapacitet za provedbu reformi u strukovnom obrazovanju“ (ASOO, 2020).

Carnetov projekt „e-Škole: Cjelovita informatizacija procesa poslovanja škola i nastavnih procesa u svrhu stvaranja digitalno zrelih škola za 21. stoljeće“ u kojem sudjeluju i strukovne škole odvijao se u dvije faze. Opći cilj programa e-Škole pridonosi „jačanju kapaciteta osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovnog sustava s ciljem osposobljavanja učenika za tržište rada, daljnje školovanje i cjeloživotno učenje“ (ASOO, 2020).

Osim nabrojanih projekata, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih koristi i projekte iz Erasmus+ programa čiji je ukupni fond 14.7 milijardi eura, a kroz koji je provedeno nekoliko projekata: „Digitalne kompetencije za nastavnike“ i „*Skills in metal and electro industry – skillME*“ te „*Training 4 Skills in Digital Environment (T4SVEN)*“, u

vrijednosti od 40,320.00 eura, „*2B – DIGITAL: Inclusive digital learning to reduce early leavers in VET*“ u vrijednosti od 27.117,00 eura, „*VET@HOME – Piloting Virtual Practical Trainings for Culinary Arts VET*“ u vrijednosti od 20.864,00 eura, „*ImproVET*“ u vrijednosti od 448.172,00 eura, „*BequalApp*“ u vrijednosti od 256.220,00 eura i „*EQAVET: Nacionalne referentne točke*“ u vrijednosti od 149.987,00 eura (ASOO, 2020).

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine predviđela je osnivanje regionalnih centara kompetentnosti. Regionalni centri kompetentnosti (2018) su „mjesto izvrsnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u kojima će se provoditi programi redovitog strukovnog obrazovanja, stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja kao i drugi oblici formalnog i neformalnog obrazovanja (učenje temeljeno na radu, natjecanja i prezentacije znanja i vještina i slično)“. Kroz Odluku o donošenju Mreže regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju (2018) Ministarstva znanosti i obrazovanja imenovano je dvadeset i pet regionalnih centara kompetentnosti, a kroz strukturne fondove Europske unije osigurana su financijska sredstva kojima će se modernizirati različiti programi, opremiti odgojno-obrazovne ustanove i razviti

M. Lovrek Seničić, V. Pranjić, T. Antičević, *Strukovno obrazovanje kroz financijske aspekte i ulaganja*

stručni kadar. Primjer je Regionalni centar kompetentnosti Mlinarska čija vrijednost projekta iznosi 46.555.165,83 kn. Svaki od spomenutih dvadeset i pet regionalnih centara kompetentnosti ima svoj, različit financijski iznos dobiven iz fondova Europske unije.

ZAKLJUČAK

Kako je prikazano, strukovno obrazovanje zahtjeva velika materijalna ulaganja koja su nedostatna iz državnog proračuna. Strukovno obrazovanje mora pratiti razvoj noviteta, razvoj industrije i razvoj tehnologije i vještina, kako bi kroz

obrazovanje kvalitetnih učenika utjecala na rast gospodarstva. Stoga se to može promatrati kao zatvoreni krug. Dio rješenja svakako leži u financiranju strukovnog obrazovanja iz projekata Europske Unije. Nastavno na prikazani krug u kojem ulaganje u obrazovanje utječe na rast gospodarstva, a po uzoru na druge države valjalo bi uzeti u obzir financiranje strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj iz privatnog sektora, budućih poslodavaca koji od ulaganja u strukovno obrazovanje imaju direktnu korist jer će im to osigurati priljev radne snage i porast prihoda.

LITERATURA

1. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih [ASOO] (2020). Opis sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. <https://www.asoo.hr/obrazovanje/strukovno-obrazovanje/opis-sustava-strukovnog-obrazovanja-i-osposobljavanja/> (6. prosinca 2024.).
2. Amadi, N. S., & Johnwest, E. K. 2016. Current trends in financing Vocational Education in Nigeria. *International Journal of education and evaluation*, 2(2), 12-18.
3. Andersson, R. 2000. *The financing of vocational education and training in Sweden: Financing portrait* (CEDEFOP Panorama series). Thessaloniki: CEDEFOP. Bernan Associates. <https://eric.ed.gov/?id=ED441955> (pristupljeno 5. prosinca 2024.).
4. Antić, T. 2002. *Centralna uprava i lokalna samouprava u Hrvatskoj: decentralizacija i demokratizacija*. U: K. Ott, A. Bajo, & M. Pitarević (ur.), *Fiskalna decentralizacija u Hrvatskoj* (str. 63-79). Zagreb, Hrvatska: The Fiscal Decentralization Initiative i Institut za javne financije.
5. ASOO. 2013. *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih.* [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.asoo.hr/UserDocsImages/](https://www.asoo.hr/UserDocsImages/extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.asoo.hr/UserDocsImages/)

- TCU%20NSB/2013/Integralno%20CU%20i%20OO_za%20javnu%20raspravu.pdf
(pristupljeno 8. prosinca 2024.).
6. Atkinson, D. 1999. *The financing of vocational education and training in the United Kingdom: Financing portrait* (CEDEFOP Panorama series). Thessaloniki: CEDEFOP. Bernan Associates.
 7. Babić, Z. 2004. Participacija i ulaganje u obrazovanje u Hrvatskoj. *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 14(101), 28-53.
 8. Barro, R. 2001. Human Capital: Growth, History and Policy – A Session to Honor Stanley Engerman. *American Economic Review*, 91: 12-17.
 9. Burke, G., & Noonan, P. 2008. Financing vocational education and training in Australia: Present and future. In *European Centre for the Development of Vocational Training CEDEFOP Agora Conference, May* (pp. 19-20).
 10. Cedefop 2020. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj: kratki pregled. Luksemburg: Ured za publikacije. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/259867>
(pristupljeno 8. prosinca 2024)
 11. Centeno, L. G., & Sarmiento, A. L. 2001. *The financing of vocational education and training in Portugal: Financing portrait* (CEDEFOP Panorama Series, No. 5119 EN). Thessaloniki: European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP)
 12. Drucker, P.F. 2001, *Efikasan direktor*. Zagreb: Binoza press.
 13. Europska komisija 2019. Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2019. https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-croatia_hr.pdf (pristupljeno 8. prosinca 2024.).
 14. Fetsi, A., & Prina, M. 2009. The role of vocational education and training in transition economies: Lessons learned for Asian countries. Paper presented at the 3rd China-ASEAN Forum on Social Development and Poverty Reduction, China.
 15. Hansen, M. E. (1998). *The financing of vocational education and training in Denmark: Financing portrait* (CEDEFOP Panorama series). Thessaloniki: European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP). Bernan Associates.
 16. Horne, V. i James, C. 1999. Financijsko upravljanje i politika (financijski menadžment), Zagreb: Mate.
 17. Kath, F. 1998. Financing of vocational education and training. In Cedefop (Ed.), *Vocational education and training – the European research field: Background report*

M. Lovrek Seničić, V. Pranjić, T. Antičević, *Strukovno obrazovanje kroz financijske aspekte i ulaganja*

- (Vol. 1, pp. 33–51). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
18. Kiss, I. 2002. Financiranje obrazovanja u Europi i u Republici Hrvatskoj. *Ekonomija*, 1(9), 69-95.
 19. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta [MZOS] 2016. Programa razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. - 2020.) https://mzo.hr/sites/default/files/links/program_razvoja_sustava_strukovnog_obrazovanja_i_osposobljavanja_2016-2020.pdf (pristupljeno 9. prosinca 2024.).
 20. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja [NCVVO] (2016). Državna matura. <https://www.ncvvo.hr/> (pristupljeno 9. prosinca 2024.).
 21. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. Narodne novine [NN] 13/2021. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html (10. prosinca 2024.).
 22. Nikolić, J. 2021. Ulaganje u obrazovanje u hrvatskoj usporedno s OECD zemljama. Doctoral dissertation, University of Split. Faculty of economics Split.
 23. Perin, V. 2012. Kvaliteta srednjoškolskog strukovnog obrazovanja—" mjerenje" kvalitete. *Acta Iadertina*, 9(1), 25-32.
 24. Perin, V. 2013. Strukovno obrazovanje i tržište rada: koncept fleksigurnosti. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 59(30), 147-154.
 25. Pitkänen, K. 1999. *The financing of vocational education and training in Finland: Financing portrait* (CEDEFOP Panorama series). Thessaloniki: European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP).
 26. Rebić, S. 2002. *Školska infrastruktura i financiranje strukovnog obrazovanja*, Nacionalni opservatorij za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, Zagreb.
 27. Regionalni centri kompetentnosti. 2018. <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/srednjoskolski-odgoj-i-obrazovanje/reforma-strukovnog-obrazovanja/regionalni-centri-kompetentnosti/989> (pristupljeno 10. prosinca 2024.).
 28. Romijn, C. (1999). *The financing of vocational education and training in the Netherlands: Financing portrait* (CEDEFOP Panorama series). Thessaloniki: European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP).
 29. Seme Stojnović i I., Hitrec, S. 2014: *Suvremeno vođenje u odgoju i obrazovanju, priručnik za ravnatelje, stručne suradnike i odgojitelje u sustavu odgoja i obrazovanja*. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga.

30. Tomaš, Ž. 2018. *Učinkovitost javnog financiranja strukovnog obrazovanja u uvjetima decentralizacije U RH*. Doctoral dissertation, University of Split. Faculty of economics Split.
31. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi NN 64/20.
<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> (pristupljeno 11. prosinca 2024.).
32. Zakon o strukovnom obrazovanju NN 30/2009. Preuzeto: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_652.html (pristupljeno 11. prosinca 2024.).

SUMMARY

VOCATIONAL EDUCATION THROUGH FINANCIAL ASPECTS AND INVESTMENTS

The paper presents an overview of the financing of education in the Republic of Croatia with a special emphasis on vocational education and a review of the financing of vocational education in other countries. Vocational education is defined and divided according to the duration of curricula for individual education programs, the possibility of vertical continuation of education for students who have completed vocational education is described, and the way in which education is currently financed in a decentralized manner is described. Vocational education has gained the possibility of financing from European funds with its entry into the European Union, and some of the projects that enable the financing of professional training of professional teachers, the procurement of necessary materials and equipment of educational institutions, and capital investments in school infrastructure are mentioned in the paper.

Key words: projects, students, investment